

Wysocka M.

doktor nauk ekonomicznych, adiunkt

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Olsztyn, Polska

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA UCHODźCÓW Z UKRAINY

Powtórna rosyjska agresja na Ukrainę w lutym 2024 roku wywołała zwiększoną, w porównaniu z 2014 rokiem, emigrację ludności cywilnej. Od początku działań wojennych Polska jest liderem w przyjmowaniu imigrantów z Ukrainy. Już po dziesięciu miesiącach agresji, tj. na koniec grudnia 2022 roku, polsko-ukraińską granicę przekroczyło blisko 9,5 mln uchodźców (Straż Graniczna, 2023). Ta zmasowana migracja spowodowała nowe wyzwania natury społecznej i ekonomicznej zarówno dla kraju przyjmującego, jak i osób przybyłych do Polski.

Uchodźstwo z Ukrainy jest przymusową emigracją określaną jako uchodźstwo wojenne, bowiem zostało wywołane zbrojną napaścią. Dla niektórych uchodźców pobyt w Polsce ma charakter czasowy liczony do zakończenia działań wojennych, a dla innych zaś jest pobytem dłuższym bez określenia czasu powrotu, nawet po zakończeniu działań wojennych. Z badań M. Wodzickiego i in. (2022) wynika, że ponad 30% przybyłych do Polski uchodźców z Ukrainy zamierza pozostać w Polsce po zakończeniu wojny. Niezależnie od deklarowanego czasu pobytu w Polsce, osoby mające status uchodźcy, potwierdzony nadaniem im identyfikacyjnego numeru PESEL-UKR, korzystają z ochrony czasowej oraz otrzymują wsparcie socjalno-organizacyjne wynikające z treści zawartych w Konwencji Genewskiej (*Konwencja...1951*, art. 23) oraz w Ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (*Ustawa...2022*, poz. 901) (Łojko i in. 2022). Obecnie z ochrony czasowej korzysta około 1 mln uchodźców z Ukrainy, a 462 tys. posiada ważne zezwolenia na pobyt czasowy (Urząd do Spraw Cudzoziemców 2025). W styczniu 2025 roku struktura obywateli Ukrainy

posiadających status PESEL-UKR była następująca (Osiecki 2025 na podstawie Myck i in. 2025):

- osoby poniżej 7 lat 86462,
- osoby w wieku 7-17 lat 269617,
- osoby w wieku 18-61 lat 572028,
- osoby powyżej 61 lat 65135.

Przepływy migracyjne są bogato opisane w literaturze przedmiotu, jednakże tym co jest nowe i niewystarczająco opisane, jest skala zjawiska. Stąd też celem naukowym podjętych badań i sygnalnie zaprezentowanych w tym artykule była identyfikacja i ocena aktywności uchodźców wojennych z Ukrainy na rynkach pracy w północno-wschodnich województwach Polski, tj. w woj. warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim oraz podkarpackim. Respondentami było łącznie 200 osób (po 50 w każdym województwie) – obywateli Ukrainy mający status uchodźcy wojennego.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego oraz techniki CAPI (Computer Assisted Personal Interview) i CAWI (Computer Assisted Web Interview), a także w pojedynczych przypadkach technikę CATI (Computer Assisted Telephone Interview). Ankietowane osoby były rekrutowane przez ankierów terenowych w okolicach zakładów pracy zatrudniających obywateli Ukrainy oraz miejsc ich zamieszkania. Stosując technikę CAPI ankier zadawał pytania w czasie spotkania „twarzą w twarz”, natomiast wywiad internetowy wspomagany komputerowo (CAWI) przeprowadzano za pomocą ankiety w formie online (Zielińska-Szczepkowska i in. 2023).

Wśród ankietowanych imigrantów dominowały kobiety (75,5% ogółu ankietowanych). Zdecydowana większość respondentów (197 osoby) była w wieku produkcyjnym. Przeszło 2/3 z nich, to osoby dobrze wykształcone, bowiem ukończyli szkoły na poziomie średnim i wyższym (odpowiednio 21,0% i 52,5%).

158 osób z ogółu ankietowanych jest aktywnych zawodowo. 73 z nich ma stałą umowę o pracę, która wykonują w pełnym wymiarze godzin. Pozostałe osoby są zatrudnione sezonowo (38 osób), dorywczo (19 osób), na okres próbny (25 osób), na

czas określony (2 osoby) oraz o charakterze tymczasowym (1 osoba). Niestety, co piąty uchodźca, niezależnie od wymienionych form zatrudnienia, pracuje „na czarno” (praca nierejestrowana).

Poważnymi mankamentami pracujących uchodźców jest wykonywanie pracy niezgodnie z wyuczonym zawodem i z poziomem wykształcenia oraz wykonywanie pracy nierejestrowanej, tzn. zatrudnienie „na czarno” (tak oświadczył co piąty respondent). Obydwa przypadki są bardzo niekorzystne zarówno dla zatrudnionych, jak i zatrudniających. Dla pracobiorców dlatego, że nie mogą wykazać swoich kompetencji, przez co mają mniejszą satysfakcję z wykonywanej pracy, a tym samym są mniej produktywni. Z kolei pracodawcy mają pozorne i chwilowe korzyści wynikające z niższego wynagrodzenia oraz z płacenia mniejszych składek ubezpieczeniowych. Z drugiej strony tacy pracodawcy przyczyniają się do tworzenia tzw. wtórnego rynku pracy charakteryzującego się niższym wynagrodzeniem, mniejszymi możliwościami rozwoju zawodowego oraz mniej stabilnym zatrudnieniem. Okoliczności te mogą skutkować zwiększoną rotacją, co jest bardzo niekorzystne w obecnym, ale także i w perspektywie co najmniej do 2050 roku, ustawicznym braku siły roboczej.

W kontekście zasygnalizowanych sytuacji dodać należy, iż polscy pracodawcy podejmują znaczne ryzyko związane z niepewnym (niestabilnym) zatrudnieniem, np. ze względu na chęć wcześniejszego powrotu do macierzystego kraju, a także ze strukturą uchodźców. Jak wcześniej wspomniano, większość z nich to kobiety z dziećmi, w tym w wieku przedszkolnym. Zatem stabilność i pełnowymiarowe zatrudnienie kobiet uzależnione jest dostępem do żłobków i przedszkoli (ANTAL 2022).

Wynagrodzenie za wykonywaną pracę jest głównym źródłem utrzymania, choć nie jest to ich jedyne źródło utrzymania. Część z nich (35 osób) korzysta także z zasiłków socjalnych, a 48 ogółu ankietowanych wspiera się własnymi oszczędnościami.

Uchodźcy wykonujący pracę rejestrowaną objęci są ubezpieczeniem społecznym w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Według najnowszych danych liczba ubezpieczonych na koniec czerwca 2025 roku wynosiła 818 tys. Po trzech latach swojej obecności na rynku pracy w Polsce, uchodźcy z Ukrainy znacząco przyczyniają się do rozwoju polskiej gospodarki. W 2024 roku wygenerowali oni 2,7 % Produktu Krajowego Brutto (Dolitte 2025).

Uogólniając sytuację uchodźców wojennych z Ukrainy na rynku pracy w Polsce można stwierdzić ich wyraźnie pozytywną aktywność zawodową. W 2022 roku oszacowany wskaźnik zatrudnienia po pierwszych 5 miesiącach od wybuchu wojny, wynosił 30%, a w roku 2025 już 69% (Dolitte 2025). Pozytywny rezultat w zakresie wypracowania 2,7% PKB Polski jest uzyskiwany pomimo wykonywania przez nich pracy niezgodnie z wyuczonym zawodem. Można stwierdzić, iż zmniejszają w ten sposób luki w możliwościach zatrudniania rodzimych pracowników. Poza tym, z racji posiadania przez nich relatywnie wysokich kompetencji, można spodziewać się zachowań kreatywnych i innowacyjnych. Nie bez znaczenia są zwiększane wpływy budżetowe wynikające z opodatkowania pracy oraz opłacania składek ZUS. Ożywienie wystąpi z pewnością także na rynku szeroko rozumianej konsumpcji oraz zostanie wzbogacone życie kulturalne i sportowe.

Bibliografia

1. ANTAL. 2022. Możliwości zatrudnienia pracowników z Ukrainy. Wyniki badania. Antal Market Research, Warszawa.
2. Deloitte. 2025. Uchodźcy wygenerowali aż 2,7 proc. PKB Polski w 2024 r.; pobrano 27.12.2025 z <https://www.deloitte.com/pl/pl/about/press-room/uchodzcy-wygenerowali-az-2-7-proc-PKB-Polski-w-2024.html>
3. Konwencja dotycząca statusu uchodźców sporządzona w Genewie z dnia 28 lipca 1951 roku. Dz. U. 1951, nr 119, poz. 515 i 517.
4. Łojko M., Wysocka M., Zielińska-Szczepkowska J. 2022. Zakres i kierunki wsparcia państwa na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy, [w:] G. Uścińska,

- C. Sadowska-Snarska (red.), *Praca i polityka społeczna w zmieniającej się rzeczywistości*. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
5. Myck M., Król A., Oczkowska M. 2025. Three Years On – Ukrainians in Poland after Russia's 2022 Invasion; pobrano 22.12.2025 z https://cenea.org.pl/wp-content/uploads/2025/02/20250220_c.pdf
 6. Osiecki G. 2025. Ilu jest Ukraińców w Polsce? Najnowszy raport zaskakuje. CenEA; pobrano 27.12.2025 z Money.pl: <https://www.money.pl/gospodarka/ilu-jest-ukraincow-w-polsce-najnowszy-raport-zaskakuje-7127315017648928a.html>
 7. Straż Graniczna (2023). Statystyki SG. Komenda Główna Straży Granicznej; pobrano 22.12.2025 z <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html>
 8. Ustawa z dnia 12.03.2022 o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Dz.U. 2022 r., poz. 583 z późn. zm.
 9. Urząd do Spraw Cudzoziemców. 2025. Obywatele Ukrainy w Polsce – raport; pobrano 22.12.2015 z <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>
 10. Wodzicki, M., Pichola, I., & Patorska, J. 2022. Uchodźcy z Ukrainy w Polsce Wyzwania i potencjał integracji. Deloitte Polska; pobrano 20.12.2025 z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl-Uchodzcy-z-Ukrainy-w-Polsce-Report.pdf>
 11. Zielińska-Szczepkowska J., Wysocka M., Łojko M. 2023. Ukraine war refugees in labour market. Evidence from North-East Poland. „Studia Sieci Uniwersytetów Pogranicza” 2023 (7), s. 279-295; DOI: 10.15290/sup.2023.07.21